

פרשת ויגש

ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות

מה, ט מְהָרוּ וְעָלוּ אֶל-אָבִי

רש"י ד"ה ועלו אל אבי: ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, עכ"ל. תמוה הדבר, כלל גדול נקוט בדינו, שכאשר רש"י בא לפרש ענין מסוים, יעשה זאת בפעם הראשונה שמוזכר הענין. והנה פעמים רבות בחומש בראשית דובר על ירידה מארץ כנען למצרים, ועליה מחו"ל לארץ כנען. מה ראה רש"י להמתין עד כמעט סוף החומש ללמדנו שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות.

נראה להציע, שחידוש גדול חידש לנו פרשנדתא. יוסף אמר "וְעָלוּ אֶל-אָבִי", ולא הזכיר את ארץ כנען. אילו היה אומר לאחיו 'מהרו ועלו אל אבי אשר בארץ כנען', לא היה רש"י מפרש מאומה, כשם שלא פירש בפסוקים "וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרָיִם", "וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם", "אֶל-תֵּרֶד מִצְרָיִם" ועוד. בכל פסוקים אלו אין רש"י צריך לפרש את היסוד אודות ארץ ישראל, זהו בבחינת 'מקרא מלא דיבר הכתוב', "וַיֵּרֶד", "וַיַּעַל", ומאי קמ"ל?! אולם בפסוקנו יוסף אמר רק "וְעָלוּ אֶל-אָבִי", ללא שום התיחסות לארץ כנען. לכן סבור רש"י שיש מקום לומר שהשימוש ב"וְעָלוּ" הוא משום כבוד "אָבִי", שההליכה לקראתו היא בבחינת עליה, לכן קמ"ל שלא כך, והבחירה בלשון "עלו" היא בגלל ארץ ישראל, אף שלא הוזכרה בפירוש.

אם כנים דברינו, שמא יש מקום להבין מדוע המהר"ל (בפרשת מקץ בסוגית "רְדוּ-שְׁמָה" עיי"ש בדברינו), לא הביא ראייה מלשון (מה, כח) "אֶלְכָּה וְאָרְאֶנּוּ בְּטָרְם אָמוֹת", להוכיח משם שהצדיק אינו מדבר בלשון 'ירידה'. כי אמנם משם אין ראייה, באשר יעקב לא אמר "אלך אל מצרים" או אפילו "אל יוסף" (שכולם יודעים שהוא במצרים, כמו שכאן ידוע שיעקב גר בכנען) אלא "אֶלְכָּה" ותו לא! לכן בלאו הכי לא היה מקום לומר "ארדה", והמלה "אֶלְכָּה" היא בהחלט מתאימה, ולכן אין מה לדרוש, כך נראה לעניות דעתי.

בביאור המהר"ל (פרשת מקץ) שהצדיק אינו מדבר בלשון ירידה, והביא ראייה

מיעקב "רְדוֹ-שָׁמָּה", ומבניו "יָרֵד יִרְדְּנוּ בְּתַחֲלָה", שם מפרש: 'ירידה היא לנו' אנו תמהים: הרי כאן יוסף הצדיק אומר לאביו "רְדָה אֵלַי"! ובשני פסוקים אלה השיחה היא בין צדיקים. ושמא התשובה היא שמשום שהיה חייב לומר "וְעָלוּ אֶל-אָבִי" בגלל ארץ ישראל הגבוהה, לכן במקביל אל "עלו" שבאותו פסוק, אמר בהנגדה "רְדָה" (ואמנם יש הדורשים רד"ה = 209, באשר היה זה שנה אחרי רד"ו = 210!). אולי זהו שמצינו שהקב"ה אמר ליעקב (מו, ג) "אֶל-תֵּיבָא מִרְדָּה מְצַרְיָמָה", ולא אמר 'אל תירא מרדת מצרימה', כאילו ביקש לומר "אֶל-תֵּיבָא" מן ה"רְדָה" של יוסף!